EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 6.7.2026
COM(2026) 352 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

om utvärdering av förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa (djurhälsolag)

{SWD(2026) 179 final}

INLEDNING

Enligt artikel 282 i förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar (*djurhälsolag*)[1] ska Europeiska kommissionen (*kommissionen*) genomföra en utvärdering av den förordningen och de delegerade akter som avses i artikel 264 i den förordningen och överlämna resultaten av utvärderingen i en rapport till Europaparlamentet och rådet. Föreliggande dokument syftar till att uppfylla denna rättsliga skyldighet och fungera som en rapport.

Följaktligen bygger denna rapport på de slutsatser och lärdomar som dragits under hela utvärderingsprocessen. Den utgår från resultaten i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar om utvärderingen av djurhälsolagen och redogör vidare för specifika områden som bör ägnas särskild uppmärksamhet och för vissa framtida åtgärder som kommissionen och medlemsstaterna ska vidta.

2. BAKGRUND, KÄLLOR OCH POLITISKT SAMMANHANG

Överförbara djursjukdomar respekterar inga gränser, och även om de i första hand drabbar djur och orsakar ekonomiska förluster kan vissa av dem även drabba människor. Harmoniserade bestämmelser med åtgärder för att bekämpa sådana djursjukdomar finns i EU sedan flera decennier tillbaka, t.ex. antogs några av de första rättsakterna om djurhälsa redan 1964. I och med inrättandet av EU:s inre marknad utvidgades och förstärktes dessa bestämmelser ytterligare under 1990-talet.

Djurhälsolagen antogs 2016, trädde i kraft den 21 april 2016 och gäller från och med den 21 april 2021. Den syftar till att skapa ett förenklat och mer flexibelt regelverk som säkerställer en riskbaserad strategi för fastställande av djurhälsokrav samt bättre beredskap inför, förebyggande och bekämpning av de överförbara djursjukdomar som finns upptagna på förteckningen.

Dessutom minskar djurhälsolagen den administrativa bördan för jordbrukare, andra aktörer och behöriga myndigheter utan att äventyra djurhälsostatusen i EU. Vidare tillhandahåller den lämpligare verktyg för att hantera hälsokriser (t.ex. nya sjukdomar) eller för att ta itu med specifika omständigheter och bidrar till att minska de ekonomiska förlusterna på grund av sjukdomsutbrott.

Detta regelverk antogs till följd av EU:s strategi för djurhälsa enligt principen att det är bättre att förebygga än att behandla[2], som följde på en omfattande utvärdering av EU:s djurhälsopolitik (CAHP) 1995–2004 och alternativ för framtiden[3].

Djurhälsolagen ersatte 39 separata rättsakter och införde ett enda harmoniserat och riskbaserat regelverk för djurhälsa inom hela Europeiska unionen. Genom reformen infördes ett uppdaterat system med riskbaserade åtgärder (t.ex. kategorisering av sjukdomar), en tydligare ansvarsfördelning mellan behöriga myndigheter och aktörer och stärkta förebyggande åtgärder – särskilt genom förbättrad biosäkerhet, ökad beredskap, möjliggörande av vaccinering samt

---

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa (djurhälsolag), EUT L 084, 31.3.2016, s. 1.

2 EU:s strategi för djurhälsa 2007-2013 - Livsmedelssäkerhet - Europeiska kommissionen.

3 CAHP evaluation Final Report-Part I final.doc.

en uppgradering av kraven avseende beredskapsplanering. Detta är de centrala verktygen för sjukdomsbekämpning och en strukturerad användning av regionalisering för att säkerställa kontinuitet i handeln.

Denna struktur gör det möjligt för djurhälsolagen att genomföra principen att det är bättre att förebygga än att behandla, såsom den fastställs i EU:s strategi för djurhälsa från 2007[4]. Detta markerar en övergång från en reaktiv krishantering till en proaktiv, riskbaserad strategi som omfattar övervakning, beredskap, förebyggande, tidigt påvisande, snabba insatser och återhämtning inom en enhetlig rättslig ram.

Djurhälsolagen bidrar också till unionens bredare politiska mål. Den stöder One health-modellen genom att belysa samspelet mellan djurs och människors hälsa samt miljön och ligger dessutom i linje med EU:s övergripande mål genom att främja hållbara och motståndskraftiga jordbruksbaserade livsmedelssystem. Vidare främjar djurhälsolagen hållbar konkurrenskraft inom den jordbruksbaserade livsmedelssektorn och stärker motståndskraften mot kriser på den inre marknaden genom att säkerställa harmoniserade standarder och samordnade insatser mot gränsöverskridande djursjukdomar.

Kommissionen har utvärderat förordning (EU) 2016/429 i enlighet med EU:s principer för bättre lagstiftning och redogjort för resultaten i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar om utvärderingen av djurhälsolagen och den tillhörande studien[5]. I utvärderingen bedöms i vilken utsträckning djurhälsolagen har uppnått sina mål sedan den trädde i kraft den 21 april 2016, och mer specifikt efter att den började tillämpas den 21 april 2021. Studien omfattade perioden fram till den 31 december 2023, medan arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar även behandlar vissa nyare erfarenheter fram till början av 2026. Båda dokumenten grundar sig på ett omfattande underlag, bland annat övervakningsdata och synpunkter från berörda parter som samlats in genom flera samråd som genomförts både inom ramen för studien och utanför denna, framför allt med chefer för veterinärmyndigheterna, rådgivande kommittéer för djurhälsa och andra expertgrupper. Utvärderingen utgår även från medlemsstaternas genomföranderapporter och anmälningar, kommissionens revisioner, uppgifter från systemet för information om djursjukdomar (Adis), vetenskapliga yttranden från Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) och resultat från EU:s team för akuta veterinärmedicinska frågor.

Sammantaget visar resultaten att djurhälsolagen till största delen har uppnått sina huvudsakliga mål, även om det finns en viss variation i genomförandet. Förordningen anses av alla viktiga berörda parter skapa en stark grund för en harmoniserad djurhälsopolitik inom EU.

3. SAMMANFATTNING AV DE VIKTIGASTE RESULTATEN OCH BEGRÄNSNINGARNA

Under utvärderingsperioden ställdes medlemsstater och berörda parter inför flera utmaningar i samband med genomförandet. Även om djurhälsolagen fastställer en harmoniserad ram har den inte tillämpats på ett enhetligt sätt i unionen. Såsom beskrivs i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar visar det samråd som genomfördes inom ramen för den underliggande studien att skillnader i administrativ kapacitet, styrningsstrukturer och resurser

[4] https://food.ec.europa.eu/document/download/7820a76d-d19d-4a35-b223-caae0f7143da_sv?filename=ah_policy_strategy_2007-13_en.pdf.

[5] https://data.europa.eu/doi/10.2875/0446681.

har påverkat takten och omfattningen av den nationella anpassningen, och vissa medlemsstater har fortfarande inte slutfört de nödvändiga anpassningarna. Komplexiteten i den rättsliga ramen, inklusive dess delegerade akter och genomförandeakter, har framhållits som en utmaning, särskilt för mindre aktörer. Skillnader i tolkningen och metoderna för verkställande påverkar de berörda parternas uppfattning om likabehandling. Dessa resultat måste tolkas mot bakgrund av viktiga begränsningar. Djurhälsolagen har endast varit i kraft sedan april 2021, vilket innebär att tidsramen för att bedöma de strukturella och långsiktiga effekterna är relativt kort. Anpassningen till nationell lagstiftning har skett i olika takter, och i flera fall har befintliga bestämmelser fortsatt att tillämpas parallellt med kraven i djurhälsolagen, vilket har gjort det svårare att avgöra vad effekterna beror på.

Utvärderingsperioden sammanföll också med covid-19-pandemin, geopolitiska störningar, ökade kostnader och omfattande sjukdomsutbrott, däribland av högpatogen fågelinfluensa och afrikansk svinpest Dessa faktorer gör det svårt att tillskriva effekter och dra några definitiva slutsatser. Utvärderingen ger fortfarande preliminära, vägledande insikter, även om en mer grundlig bedömning förutsätter ytterligare tid och data.

3.1 ÄNDAMÅLSENLIGHET

Införandet av djurhälsolagen har allmänt erkänts som ett viktigt steg framåt när det gäller att harmonisera EU:s strategi för djurhälsa och gå från ett reaktivt till ett förebyggande system. Djurhälsolagens nuvarande ändamålsenlighet måste bedömas mot bakgrund av dess pågående genomförande. De flesta medlemsstater har ännu inte slutfört anpassningen av sin nationella lagstiftning till förordningen, och vissa har gjort betydande framsteg. Kommissionens analys av medlemsstaternas införlivande av sanktioner enligt djurhälsolagen visar till exempel att fram till juni 2023 hade endast tio medlemsstater rapporterat att de antagit, eller höll på att utarbeta, bestämmelser om sanktioner för överträdelser av djurhälsolagen. Förseningarna beror på komplexiteten i de nationella rättssystemen och administrativa strukturerna. Dessutom kommer det att ta tid för alla aktörer att anpassa sig till det nya tillvägagångssätt som införts genom djurhälsolagen, vilket påverkar de berörda parternas uppfattning om lagstiftningens ändamålsenlighet. Detta förklarar också den gradvisa omställningen.

Djurhälsolagen har infört ett strukturerat och vetenskapligt underbyggt system för kategorisering av sjukdomar. Överförbara djursjukdomar förtecknas under fem kategorier (A–E) på grundval av deras epidemiologiska profil och konsekvenser samt typen av åtgärder som ska vidtas för att hantera dem. Denna kategorisering möjliggör proportionerliga åtgärder och prioritering av resurser, så att medlemsstaterna kan anpassa sina strategier för övervakning och bekämpning efter de nationella omständigheterna. Detta tillvägagångssätt stöds i allmänhet, men det finns fortfarande betänkligheter vad gäller systemets förmåga att reagera på nya hot och behovet av mer frekventa uppdateringar, särskilt med tanke på klimatdrivna förändringar av sjukdomsdynamiken.

Djurhälsolagen betonar förebyggande åtgärder genom förbättrad biosäkerhet. I förordningen fastställs tydliga ansvarsområden för aktörer och behöriga myndigheter, med krav på att vidta biosäkerhetsåtgärder på gårdsnivå och genom hela produktionskedjan. Även om detta har lett till en större medvetenhet och bättre begränsning av risker, är genomförandet fortfarande ojämnt mellan olika verksamheter (t.ex. storskaliga eller småskaliga). Bristen på harmoniserad vägledning och utbildning har ytterligare försvårat tillämpningen i vissa medlemsstater.

Att berörda parters roller och det gemensamma ansvaret har stärkts är ett annat viktigt inslag. I förordningen klargörs skyldigheterna för jordbrukare, veterinärer, behöriga myndigheter och andra aktörer i djurhälsokedjan. Detta har förbättrat samordningen och ansvarsskyldigheten, särskilt när det gäller anmälan av sjukdomar, övervakning samt insatser vid utbrott. I utvärderingsstudien[6] betonas dock behovet av en ökad medvetenhet om de olika aktörernas ansvar och av kapacitetsuppbyggnad, särskilt bland mindre aktörer och berörda parter som inte tillhör myndigheterna. Trots utbildningsinitiativ på EU-nivå inom ramen för initiativet Bättre utbildning för säkrare livsmedel, är spridningen på nationell nivå fortfarande begränsad, och många berörda parter rapporterar att de har svårt att orientera sig i den rättsliga ramen och förstå sina skyldigheter. I detta avseende kan beredskapsplanering och simuleringsövningar också spela en roll för att involvera aktörer och öka medvetenheten.

Förseningar i anpassningen av den nationella lagstiftningen har lett till skillnader i tillämpningen av vissa nya bestämmelser, såsom bestämmelserna om riskbaserade djurhälsobesök. Dessa besök är ett viktigt verktyg för förebyggande och tidigt påvisande av sjukdomar. Vissa medlemsstater har integrerat dessa besök i befintliga program, men det är fortfarande svårt att bedöma i vilken utsträckning denna bestämmelse genomförs på grund av otillräckliga uppgifter. Dessutom undergrävs genomförandet ytterligare av avsaknaden av verkställighetsmekanismer och av bristen på veterinärpersonal, särskilt på landsbygden och i avlägsna områden.

Djurhälsolagen stärker EU:s förmåga att bekämpa och utrota sjukdomar genom strukturerade utrotningsprogram och erkännande av sjukdomsfria områden[7], vilket är nödvändigt för att upprätthålla en säker handel och minska bördan av endemiska sjukdomar. Det ojämna genomförandet på nationell nivå har dock begränsat dessa åtgärders fulla potential. Det är viktigt att notera att användningen av regionalisering har bidragit till att förhindra större störningar i handelsflödena under utbrott. Djurhälsolagen tillåter medlemsstaterna att tillämpa riktade restriktioner snarare än generella förbud, vilket möjliggör säker förflyttning av djur och produkter från sjukdomsfria zoner.

I utvärderingen erkändes och välkomnades det paradigmskifte som djurhälsolagen innebär, med en bredare och mer flexibel användning av vaccinering mot djursjukdomar. Djurhälsolagen har tydliggjort under vilka förutsättningar vaccinering får användas som förebyggande åtgärd eller nödåtgärd. Därmed har en mer strategisk användning av vacciner blivit möjlig, exempelvis i fallet med högpatogen aviär influensa (HPAI)[8], där riktade vaccinationskampanjer har bidragit till att minska utbrottens allvarlighetsgrad och begränsa de ekonomiska förlusterna. Det nya tillvägagångssättet har i betydande grad bidragit till att begränsa de negativa effekterna av flera djursjukdomar. Ofta nämnda exempel är HPAI, där förebyggande vaccinering genomförts i Frankrike sedan 2024, infektion med blåtungevirus i flera medlemsstater, lumpy skin disease i Italien, Frankrike och Spanien under 2025–2026 samt mul- och klövsjuka i Slovakien, Ungern (2025) och Cypern (2026). Vissa har dock efterlyst ett bredare stöd för vaccinering, såsom en utökning av EU:s antigen- och vaccinbanker så att de inte enbart omfattar sjukdomar i kategori A, tillsammans med en mer strukturerad och samordnad vaccinationsplan mot djursjukdomar inom EU.

---

6 Extern studie, s. 84.

7 Extern studie, s. 111.

8 Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, punkt 2.3.3.

Uppgraderingen av digitala verktyg såsom Traces för spårbarhet och djurtransporter och Adis för rapportering och anmälan ses som en förbättring och har erkänts som ett steg framåt när det gäller att förenkla förfarandena, även om tekniska problem och problem med driftskompabiliteten kvarstår[9].

Genomförandet av djurhälsolagen har syftat till att harmonisera och förenkla kraven i anslutning till djurhälsa i hela EU, men vissa oavsiktliga effekter har observerats, särskilt för småskaliga aktörer, såsom djurhållare som håller djur som hobby. I vissa fall har framför allt de krav som införts på nationell nivå, som ibland går utöver vad som föreskrivs i djurhälsolagen, lett till ökade administrativa och ekonomiska bördor. Djurhälsolagen reglerar visserligen inte ekonomiskt stöd, men avsaknaden av lämpliga ersättningsmekanismer har pekats ut av berörda parter som ett hinder för ett effektivt genomförande.

Djurhälsolagens ändamålsenlighet är uppenbar på områden där genomförandet har gått framåt, närmare bestämt när det gäller kategorisering av sjukdomar, riskbaserad övervakning, biosäkerhet och utrotningsinsatser. Sammantaget är dock genomförandet fortfarande i en övergångsfas. Fortsatt stöd till medlemsstaterna, förenkling av rättsliga instrument och ett bredare deltagande från berörda parter kommer att vara avgörande för att fullt ut kunna realisera förordningens potential. I takt med att de nationella systemen fortsätter att anpassas till djurhälsolagen kommer det att bli möjligt att göra en mer omfattande bedömning av dess långsiktiga effekter.

3.2 EFFEKTIVITET

Utvärderingen av djurhälsolagens effektivitet syftar till att undersöka om de kostnader som medlemsstaterna, berörda parter och kommissionen har ådragit sig varit proportionerliga i förhållande till de fördelar som uppnåtts sedan den genomfördes. En betydande begränsning i utvärderingen är dock att medlemsstaterna ännu inte fullt ut har anpassat sin nationella lagstiftning till djurhälsolagen och inte heller fullt ut utnyttjat den flexibilitet som djurhälsolagen erbjuder. Därför är det svårt att avgöra vilka effekter som beror på djurhälsolagen och vilka som uppstått på grund av att den nationella lagstiftningen inte har anpassats till fullo. Dessutom kan det ta flera år innan effekterna av djurhälsolagen återspeglas i faktiska förändringar av djurhälsostatusen, särskilt med tanke på att yttre faktorer påverkar det epidemiologiska landskapet i betydande utsträckning.

På det hela taget förväntas kostnads-nyttoförhållandet för djurhälsolagen vara positivt på lång sikt, om än med vissa viktiga förbehåll. På kort till medellång sikt har djurhälsolagen medfört betydande kostnader och administrativt arbete för olika berörda parter, och dessa initiala kostnader har i vissa fall varit högre än vad som ursprungligen förväntades. Dessa kostnader och ansträngningar är investeringar som förväntas ge tydliga framtida fördelar när det gäller förebyggande och bekämpning av sjukdomar, harmonisering av lagstiftningen och underlättande av handeln. Fördelarna förväntas bli större med tiden. Djurhälsolagens betoning på förebyggande åtgärder (t.ex. biosäkerhetsåtgärder och övervakning) förväntas minska kostsamma sjukdomsutbrott under kommande år, vilket leder till besparingar som motiverar de aktuella utgifterna. Trots detta har effektivitetsvinsterna ännu inte uppnåtts fullt ut, eftersom övergången till det nya regelverket fortfarande pågår. I denna tidiga genomförandefas har

[9] Extern studie, punkt 4.12. s. 69.

fördelarna med djurhälsolagen kommit till uttryck på ett ojämnt sätt, samtidigt som vissa kostnader är koncentrerade till inledningsfasen.

Vissa nationella behöriga myndigheter har fått stå för betydande engångskostnader och löpande kostnader för att anpassa de nationella systemen till djurhälsolagen. Detta omfattar bland annat insatser för att uppdatera eller konsolidera nationell lagstiftning, uppgradera IT-system (t.ex. för anmälan av sjukdomar och spårbarhet), rekrytera eller utbilda personal samt informera berörda parter om de nya kraven. Många nationella myndigheter har varit tvungna att omfördela betydande resurser för att anpassa sin infrastruktur för övervakning och rapportering.

Nya efterlevnadskostnader för aktörer har även uppstått. Dessa härrör från skyldigheter såsom utökad sjukdomsövervakning och biosäkerhet, journalföring av djurförflyttningar och, i vissa fall, krav såsom djurhälsobesök och registrering av nya anläggningar. Vissa åtgärder var dock inte helt nya för alla aktörer. Till exempel var vissa jordbrukare i särskilda sektorer och länder redan föremål för djurhälsobesök före genomförandet av djurhälsolagen, antingen på grund av nationell lagstiftning eller på grund av deltagande i privata certifieringssystem. Således finns det skillnader mellan olika aktörer, sektorer och medlemsstater när det gäller i vilken utsträckning djurhälsolagen har infört nya kostnader.

Enligt studien omfattar de fördelar som observerats eller förväntas inom ramen för djurhälsolagen en effektivare och mer ändamålsenlig sjukdomsbekämpning samt ett mer sammanhängande regelverk. Genom att ersätta 39 rättsakter med en enda förordning syftade djurhälsolagen till att effektivisera reglerna och minska den rättsliga fragmenteringen. I princip har denna konsolidering gett större rättssäkerhet och bör förbättra tydligheten och minska det administrativa arbetet på lång sikt. Faktum är att många berörda parter uppger att en enhetlig ram har förbättrat samordningen mellan myndigheter och berörda parter och underlättat snabbare och mer samordnade insatser mot gränsöverskridande sjukdomshot. Det finns bevis för att de åtgärder som föreskrivs i djurhälsolagen (såsom riskbaserad övervakning och regionalisering) har bidragit till att begränsa den senaste tidens utbrott av djursjukdomar (t.ex. aviär influensa och afrikansk svinpest) på ett effektivare sätt och därmed minska omfattningen av utslaktning, handelsförbud och andra kostsamma nödåtgärder. Handelsuppgifter och återkoppling från berörda parter indikerar att den inre marknaden har förblivit motståndskraftig. Handeln inom unionen återhämtade sig kraftigt efter 2021 trots fortsatta utbrott av djursjukdomar, vilket tyder på att djurhälsolagen har främjat handelskontinuiteten[10]. Genom att harmonisera standarderna och tillvägagångssätten inom hela EU bidrar djurhälsolagen till att upprätthålla förtroendet för handeln med djur och animaliska produkter inom EU och förhindrar omotiverade handelshinder vid sjukdomsutbrott (användning av sjukdomszoner/regionalisering snarare än landsomfattande förbud). Även om dessa fördelar är svårare att mäta direkt, bidrar de till en mer stabil och förutsägbar verksamhetsmiljö för företag och myndigheter. Sammantaget tyder ovanstående faktorer på att djurhälsolagen skapar ett värde som med tiden bör kompensera för de investeringar som gjorts.

Trots de långsiktiga fördelarna hävdar vissa aktörer att genomförandet har medfört administrativa bördor, särskilt i den inledande fasen. De har uttryckt oro över det ökade pappersarbetet, komplexiteten i de nya förfarandena – såsom registrering av anläggningar, journalföring, djurhälsobesök – samt överlappningar mellan de nationella kraven och kraven på EU-nivå. Vissa målgrupper har påverkats i särskilt stor utsträckning. I synnerhet har

[10] Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, punkt 4.1.1, s. 44.

småskaliga jordbrukare och djurhållare som håller djur som hobby uppgett att de anser att efterlevnaden av kraven i djurhälsolagen (t.ex. avseende djurhälsointyg vid djurförflyttningar eller uppfyllandet av de nya reglerna för journalföring och biosäkerhet) är betungande och oproportionerligt i förhållande till omfattningen av deras verksamhet. Större kommersiella aktörer noterar också vissa ökade efterlevnadskostnader, men dessa tenderar att vara lättare att bära för större företag.

Erfarenheterna av djurhälsolagens effektivitet och kostnads-nyttoförhållande varierar avsevärt mellan medlemsstaterna och mellan olika aktörsgrupper. De medlemsstater som redan hade en välutvecklad veterinärinfrastruktur, avancerade IT-system och resursstarka förvaltningar när djurhälsolagen trädde i kraft har i allmänhet hanterat övergången smidigare och till och med kunnat dra ekonomisk nytta av den. Till exempel har de länder som införde en nationell datoriserad databas för spårbarhet av djur redan innan djurhälsolagen trädde i kraft vidareutvecklat detta system och rapporterat förbättringar när det gäller förmågan till övervakning och tidig upptäckt. Detta exempel visar att när investeringar har gjorts i infrastruktur och kapacitetsuppbyggnad kan djurhälsolagens operativa effektivitet förverkligas på ett mer effektivt sätt. Däremot har medlemsstater med begränsade resurser eller mindre utvecklade system ställts inför svårare utmaningar och högre relativa kostnader. Sådana skillnader påverkar också berörda parter såsom jordbrukare. Om ett land till exempel är sent med att införa uppdaterade riktlinjer, kan detta leda till att landets jordbrukare och veterinärer får kämpa längre med förvirrande rutiner.

Dessutom varierar fördelningen av kostnader och fördelar mellan olika kategorier av berörda parter beroende på i vilken utsträckning medlemsstaterna utnyttjar den flexibilitet som djurhälsolagen ger utrymme för[11] [12]. I medlemsstater som inte helt och hållet anammade en riskbaserad strategi blev bördan tyngre för jordbrukssektorn. I andra medlemsstater som utnyttjade flexibiliteten i djurhälsolagen för att anpassa åtgärderna efter lokala risker (t.ex. genom att undanta mycket små djurhållare från vissa skyldigheter) var bördan för den privata sektorn relativt lättare. Dessa politiska val, i kombination med varierande ekonomiska strukturer (stora kommersiella jordbruk jämfört med många småbrukare), innebär att djurhälsolagens effektivitet kan uppfattas på olika sätt beroende på land och sektor.

3.3 SAMSTÄMMIGHET

Utvärderingen visar att djurhälsolagen uppvisar en inre samstämmighet. I EU:s sjukdomsförteckning och sjukdomskategorisering fastställs övervakningsnivån, villkoren för förflyttningar samt bekämpningsåtgärder, vilket skapar en strukturerad koppling mellan riskbedömning och operativa insatser. I praktiken kvarstår dock skillnader i hur medlemsstaterna utformar sina övervakningssystem, hanterar kontaktzoner mellan vilda och hålla djur samt tillämpar undantag under utbrott. Eftersom flera medlemsstater fortfarande slutför den nationella anpassningen har fullständig operativ samstämmighet ännu inte uppnåtts.

När det gäller samspelet med annan unionslagstiftning fungerar djurhälsolagen som ett komplement till denna. Förordningen om offentlig kontroll utgör den övergripande ramen för kontroll och tillsyn inom EU längs hela livsmedelskedjan. Djurhälsolagen verkar i ett tidigare

[11] Extern studie, bilaga 3, s. L.

[12] Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, punkt 4.1.2, s. 46.

skede än den allmänna livsmedelslagstiftningen[13] och lagstiftningen om zoonoser[14] genom att ta itu med djurhälsorisker innan de påverkar livsmedelssäkerheten eller folkhälsan. Den är också förenlig med EU:s lagstiftning om veterinärmedicinska läkemedel[15], särskilt när vaccinering eller behandling ingår i strategierna för sjukdomsbekämpning. Djurskyddslagen syftar till att säkerställa en enhetlig tillämpning av One health-modellen, med hänsyn till kopplingarna mellan djur- och folkhälsa, vilda djur, miljön, livsmedels- och fodersäkerhet och djurskydd, samtidigt som andra externa faktorer, såsom livsmedelstrygghet, ekonomiska faktorer och sociala frågor, också beaktas[16].

Överensstämmelsen med lagstiftningen om livsmedelssäkerhet och djurskydd bedöms generellt som god[17], även om synpunkterna från berörda parter avseende den praktiska anpassningen till djurskyddslagstiftningen varierar, särskilt när det gäller åtgärder för sjukdomsbekämpning inom ramen för djurhälsolagen vilka kan få konsekvenser för djurens välbefinnande.

Djurskyddslagen är endast tillämplig på vilda djur i de fall där det är epidemiologiskt relevant för att förebygga eller bekämpa förtecknade sjukdomar. Vissa områden, framför allt transmissibel spongiform encefalopati och de flesta bestämmelserna om animaliska biprodukter, fortsätter att regleras inom särskilda rättsliga ramar utanför djurhälsolagen.

3.4. RELEVANS

Djurhälsolagen är fortfarande mycket relevant mot bakgrund av de föränderliga epidemiologiska påfrestningarna, däribland återkommande utbrott av vissa sjukdomar, den fortsatta spridningen av andra sjukdomar som afrikansk svinpest och högpatogen aviär influensa (HPAI) samt utbredningen av vektorburna sjukdomar. Dess förebyggande inriktning och användning av regionalisering och andra verktyg, såsom vaccinering, ger lämpliga medel för att hantera den alltmer komplexa sjukdomsdynamiken.

På det hela taget anses djurskyddslagen vara väl anpassad till aktuella behov och tillräckligt flexibel för att kunna anpassas till nya hot, med enhetliga minimikrav för sjukdomar i kategorierna A och B och mer flexibla tillvägagångssätt för sjukdomar i kategorierna C, D och E. Emellertid uppger aktörerna att det finns flera utmaningar i anslutning till detta. Den flexibilitet som ges för sjukdomar i kategorierna C, D och E gör det möjligt för medlemsstaterna att anpassa åtgärderna till nationella förhållanden, men kan också leda till en ojämn tillämpning av åtgärder (t.ex. vaccinering mot blåtunga), vilket visserligen bidrar till bekämpningen av sjukdomen i medlemsstaterna men kan samtidigt påverka handeln inom EU och marknadens förutsägbarhet. Dessutom identifierade berörda parter skyldigheterna avseende biosäkerhet och kraven på djurhälsobesök, även om dessa i princip är tydligt

---

13 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet, http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/2026-01-01.

14 Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG av den 17 november 2003 om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG, http://data.europa.eu/eli/dir/2003/99/oj.

15 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG, http://data.europa.eu/eli/reg/2019/6/oj.

16 Extern studie, s. 78.

17 Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, s. 59.

definierade, som områden där mer detaljerade och harmoniserade operativa riktlinjer skulle bidra till ett mer konsekvent genomförande.

3.5 EU-MERVÄRDE

Utvärderingen bekräftar att djurhälsolagen medför ett tydligt EU-mervärde. Genom att fastställa harmoniserade regler för djurhälsa, i synnerhet för övervakning, förebyggande och bekämpning av sjukdomar, främjar ramen samordnade insatser mellan medlemsstaterna och bidrar till lika villkor på den inre marknaden. Verktyg på unionsnivå, såsom förteckning och kategorisering av sjukdomar, antigen- och vaccinbanker, EU:s system för anmälan och rapportering av sjukdomar, nätverket av EU:s djurhälsolaboratorier, regionalisering och gemensamma regler för förflyttningar och införsel till unionen, understödjer en förutsägbar gränsöverskridande samordning och underlättar säker handel. Dessutom säkerställer djurhälsolagen att kraven för införsel till unionen är lika strikta som de krav som gäller inom EU, vilket skapar lika villkor för EU:s aktörer. Dessa införselkrav i enlighet med de internationella standarderna från Världsorganisationen för djurhälsa (WOAH) tillåter internationell handel i enlighet med principerna i Världshandelsorganisationens SPS-avtal. Dessa resultat skulle inte ha kunnat uppnås i samma utsträckning om medlemsstaterna agerat ensamma[18][19].

Balansen mellan EU:s åtgärder och de nationella åtgärderna är i stort sett väl avvägd. Resultaten visar dock på vissa begränsningar som påverkar i vilken utsträckning ett EU-mervärde fullt ut förverkligas i praktiken. Skillnader i det nationella genomförandet och utnyttjandet av bestämmelser om flexibilitet kan påverka förutsägbarheten för djurförflyttningar och skapa ojämlika villkor för vissa aktörer. I detta sammanhang påpekades det i samrådet att ytterligare samordning på unionsnivå skulle kunna förbättra konsekvensen och marknadens förutsägbarhet samtidigt som nödvändig flexibilitet bibehålls.

4. LÄRDOMAR OCH NÄSTA STEG

Som anges har djurhälsolagen visserligen endast varit fullt tillämpligt sedan 2021, men utvärderingen bekräftar en övergripande positiv bedömning och en bred uppskattning bland berörda parter. Djurhälsolagen anses allmänt utgöra en betydande förbättring jämfört med det tidigare, fragmenterade regelverket, och tillhandahåller en moderniserad, riskbaserad rättslig struktur. Den anses ge en stark och sammanhängande grund för en harmoniserad, förebyggande och riskbaserad djurhälsopolitik i EU. Den stöder en ändrad inriktning från utrotning till förebyggande åtgärder, beredskap och proportionerlig långsiktig sjukdomshantering, vilket stärker förutsägbarheten och hållbarheten i EU:s djurhälsopolitik.

Trots övergripande positiv återkoppling och uppskattning har komplexiteten i den tertiära lagstiftningen, ett ojämnt genomförande och förseningar i anpassningen till nationell lagstiftning begränsat möjligheten att fullt ut utnyttja regelverkets potential. Kommissionen har identifierat vissa områden som behöver uppmärksammas i större utsträckning. Dessa områden, som identifierats utifrån utvärderingskriterierna och som kräver ytterligare uppmärksamhet från kommissionen och medlemsstaterna, har sammanfattats i nedanstående punkter.

---

18 Extern studie, s. 139.

19 Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, s. 69.

4.1 Stärka den gemensamma politiken och den rättsliga ramen

I utvärderingen erkänns djurhälsolagen som en tydligare, moderniserad rättslig struktur som säkerställer en mer konsekvent tillämpning av bestämmelserna om djurhälsa inom hela EU. Djurhälsolagen anses allmänt vara en strukturell förbättring jämfört med det tidigare regelverket. Den minskar dessutom behovet av att enbart förlita sig på akuta utrotningsåtgärder och stöder en mer hållbar, förutsägbar och flexibel sjukdomshantering på lång sikt.

Å andra sidan framgår av utvärderingen att den tertiära lagstiftningen är komplex och att reglerna tillämpas ojämnt eller ännu inte har börjat tillämpas i medlemsstaterna Det framgår även att anpassningen till nationell lagstiftning varit mer komplex än väntat. Studien visar också att det finns ett visst mått av frustration när det gäller den tid det tar att anta delegerade akter, som är längre än vad vissa berörda parter ursprungligen hade räknat med.

För att ta itu med dessa frågor bör kommissionen fortsätta att harmonisera och förenkla den tertiära lagstiftningen så att den blir lättare att förstå och mer användarvänlig. Dessutom bör kommissionen öka användarvänligheten på sin webbplats och uppdatera denna genom att lägga till förklaringar om hur olika rättsakter ska integreras och tillämpas och hur de är kopplade till annan lagstiftning. Vid behov kan kommissionen ta fram vägledning om olika delar av lagstiftningen, som i förekommande fall antas i form av ett tillkännagivande från kommissionen. Utbildningen inom ramen för initiativet Bättre utbildning för säkrare livsmedel (BTSF) måste fortsätta och stärka kunskapsöverföringen mellan medlemsstaterna.

Medlemsstaterna måste påskynda och säkerställa ett fullständigt införlivande av djurhälsolagen genom att avskaffa föråldrad nationell lagstiftning. Där så är nödvändigt bör de utarbeta nationell eller sektorsspecifik vägledning i relevanta frågor som ett komplement till kommissionens vägledning, särskilt för att hantera särskilda omständigheter och situationer. Dessutom måste medlemsstaterna på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt föra vidare den kunskap som erhållits via BTSF-utbildning till de offentliga myndigheterna och till aktörerna.

4.2 Klargöra olika aktörers ansvarsområden och stärka efterlevnaden

Utvärderingen visade på en tydligare fördelning av skyldigheterna och minskad osäkerhet kring vem som ansvarar för förebyggande, anmälan, bekämpning och återhämtning. Det framgår att djurhälsolagen har infört en princip om delat ansvar och ökat medvetenheten hos olika berörda parter, särskilt hos veterinärer och behöriga myndigheter, något som har främjat ett mer organiserat samarbete vid sjukdomsutbrott. Detta har också bidragit till att efterlevnaden förbättrats.

Det kan dock fortfarande råda oklarhet kring ansvarsfördelningen på den lokala operativa nivån, särskilt vid utbrott. Utvärderingen avslöjade svagheter i den lokala operativa planeringen, vilka berodde på bristande utbildning och samordning snarare än på brister i djurhälsolagens bestämmelser. Den praktiska tillämpningen av regelverket försvåras ytterligare av flera nivåer av delegerade akter och genomförandeakter. Vidare har medlemsstaterna en rättslig skyldighet att rapportera till kommissionen om de sanktioner som gäller vid överträdelser av djurhälsolagens bestämmelser. Få medlemsstater rapporterade om sina bestämmelser om sanktioner[20].

[20] Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, s. 27.

För att åtgärda dessa problem avser kommissionen, utöver de åtgärder som nämns i punkt 4.4, att anta en genomförandeförordning om beredskapsplaner.

För att öka insynen i de nationella sanktionssystemen och främja ansvarsskyldighet och ömsesidigt förtroende kan man överväga att regelbundet offentliggöra jämförbar information om nationella sanktioner och praxis för deras tillämpning. Mot bakgrund av dessa överväganden skulle kommissionen kunna inleda en diskussion inom ramen för den rådgivande kommittén för djurhälsa samt den ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder, i fråga om mervärdet av att fastställa krav på miniminivåer för sanktioner eller annan vägledning till medlemsstaterna om hur sanktioner ska tillämpas.

Medlemsstaterna måste intensifiera sina ansträngningar för att införliva bestämmelserna och utforma de sanktioner som krävs för att säkerställa ett korrekt genomförande av djurhälsolagen på nationell nivå. De behöriga myndigheterna ska förses med de verktyg som behövs för att säkerställa efterlevnad.

4.3. Säkerställa en flexibel kategorisering och prioritering av sjukdomar

I utvärderingen dras slutsatsen att prioritering och kategorisering av sjukdomar är en värdefull nyckelåtgärd som stöder proportionerliga och vetenskapligt grundade EU-åtgärder. Det finns dock fortfarande farhågor när det gäller möjligheten att anpassa prioriteringen och kategoriseringen av sjukdomar, hur snabbt uppdateringar kan göras samt förmågan att beakta framväxande risker och sjukdomar såsom vektorburna sjukdomar.

Kommissionen kommer därför att se över och kontrollera om det nuvarande kategoriseringssystemet fortfarande kan tillgodose de nuvarande omständigheterna. Dessutom kommer kommissionen att granska om kategoriseringskriterierna tar tillräcklig hänsyn till specifika utmaningar (t.ex. vektorburna sjukdomar, där en begäran om ett yttrande från Efsa redan har inlämnats) och kan vid behov föreslå ändringar i lagstiftningen. Kommissionen kommer att ge Efsa ytterligare uppdrag och överväga att inleda en mer omfattande bedömning av djursjukdomar samt, i förekommande fall, en omprövning av deras upptagande på förteckningen över sjukdomar som omfattas av unionens insatser och kategorisering inom djurhälsolagen.

4.4. Förbättra insatserna mot djursjukdomar samt beredskapsplanerna

Utvärderingen visade att antagandet av djurhälsolagen har lett till bättre samordnade insatser mot djursjukdomar. Dessutom kommer bestämmelser om beredskapsplanerna att bidra ytterligare till en förbättrad hantering av sjukdomsutbrott.

Genomförandet av åtgärder för sjukdomsbekämpning i medlemsstaterna är dock fortfarande ojämnt. När det gäller beredskapsplanerna har berörda parter påpekat att det saknas genomförandebestämmelser, och i studien[21] drogs slutsatsen att beredskapsplanerna är föråldrade i flera medlemsstater.

För att stärka åtgärderna för sjukdomsbekämpning i EU kommer kommissionen att fortsätta att se över och ändra delegerade förordningar[22] för att anpassa dem till den senaste vetenskapliga

[21] Extern studie, s. 66.

[22] http://data.europa.eu/eli/reg_del/2020/687/oj.

utvecklingen och medlemsstaternas behov. För att säkerställa ett enhetligt genomförande av beredskapsplanerna kommer kommissionen att anta en genomförandeförordning. Kommissionen kommer dessutom att stödja medlemsstaterna genom kontinuerlig BTSF-utbildning, med fokus på fortlöpande stöd inom djurhälsa. Kommissionen kommer att inleda en särskild serie kommissionsrevisioner i medlemsstaterna för att övervaka medlemsstaternas genomförande av simuleringsövningar och tillämpningen av bestämmelserna om beredskapsplaner.

4.5. Förbättrad regionalisering och indelning i anläggningskretsar

Utvärderingen visade att de åtgärder för sjukdomsbekämpning som införts genom djurhälsolagen har bidragit till att minimera effekten av sjukdomsutbrott, stödja erkännandet av sjukdomsfria områden i EU och möjliggöra fortsatt handel inom EU och export. Detta har uppnåtts genom regionalisering inom EU och, i mindre utsträckning, även genom nyinförda modeller för indelning i anläggningskretsar, vilket möjliggör fortsatt handel inom EU och export till länder utanför EU.

Det ojämna erkännandet av regionalisering och tillhörande verktyg från tredjeländernas sida har dock minskat de förväntade fördelarna för den internationella handelns kontinuitet. Flera berörda parter efterlyser mer praktisk vägledning, kunskap och kapacitetsuppbyggnad.

För att hantera dessa frågor kommer kommissionen att ge medlemsstaterna ytterligare stöd genom att utarbeta vägledning för tillämpningen av regionalisering och indelning i anläggningskretsar, i syfte att öka förståelsen. En användarvänlig webbplats från kommissionen kommer att tillhandahålla förklaringar av olika rättsakter och visualisera regionaliseringen genom innovativa IT-baserade kartvertyg.

Kommissionen och medlemsstaterna kommer också att fortsätta att arbeta för att EU:s regionalisering ska erkännas av handelspartner vid bilaterala och multilaterala möten samt inom ramen för handelsavtal, förhandlingar om sanitära och fytosanitära frågor samt internationella standardiseringsorgan.

4.6. Hantera ojämn tillämpning mellan medlemsstaterna samt riskbaserade åtgärder och flexibilitet

Ett bristfälligt och ojämnt genomförande av djurhälsolagen i medlemsstaterna är en av utvärderingens mest återkommande slutsatser och uppfattas som en svag punkt. Samtidigt är åtgärderna inom djurhälsolagen riskbaserade. I detta avseende erbjuder den rättsliga ramen möjligheter till flexibilitet genom mer detaljerade bestämmelser i form av delegerade akter och genomförandeakter som antas på grundval av djurhälsolagen. Djurhälsolagen ger också medlemsstaterna möjlighet att tillämpa striktare bestämmelser på vissa områden. Även om vissa medlemsstater har välfungerande rutiner för att säkerställa ett korrekt genomförande av det nya regelverket, samtidigt som BTSF-utbildningarna har ett uppenbart mervärde, är genomförandet i många medlemsstater fortfarande ofullständigt.

När det gäller flexibilitet lyfter utvärderingen visserligen fram mervärdet av djurhälsolagen, särskilt vid genomförandet av åtgärder för sjukdomsbekämpning, men även att denna flexibilitet leder till ojämn tillämpning och olika sätt att utnyttja undantag i medlemsstaterna. Detta ansågs vara en faktor som påverkar den inre marknaden och skapar ojämlika villkor för vissa sektorer i olika medlemsstater, och ett mer enhetligt genomförande inom EU efterlystes.

För att åtgärda situationen kan kommissionen intensifiera sina revisioner i medlemsstaterna för noggrann övervakning i syfte att främja ett bättre och mer enhetligt genomförande. Om det anses nödvändigt får kommissionen begränsa eller avgränsa medlemsstaternas undantag genom att ändra delegerade akter och genomförandeakter och på så sätt säkerställa mer detaljerade och harmoniserade regler. Kommissionen och medlemsstaterna skulle kunna öka insynen genom att se till att de nationella webbplatserna och kommissionens webbplatser hålls uppdaterade, genom att tillhandahålla information i den ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder samt offentliggöra denna information på kommitténs webbplats. Utöver detta kommer fortsatt BTSF-utbildning att bidra till genomförandet i medlemsstaterna genom att erbjuda ökad kunskap, information och praktiska övningar.

4.7. Betoning på riskbaserade åtgärder för förebyggande, biosäkerhet och övervakning

I utvärderingen konstaterades betydande framsteg när det gäller att uppnå sjukdomsfri status för flera förtecknade djursjukdomar för vilka utrotning är obligatorisk i unionen, såsom tuberkulos, brucellos eller rabies, genom att man övergått från en modell inriktad på utrotning till en modell inriktad på förebyggande och bekämpning[23]. Utvärderingen visar att övervakningen stärks inom denna ram genom tillämpning av en riskbaserad strategi. Å andra sidan observerades skillnader i tillämpningen av den grundläggande övervakningen av aktörer genom djurhälsobesök enligt artikel 25 i djurhälsolagen, en ojämn kontroll av biosäkerheten samt resursproblem, framför allt en brist på veterinärer. Förstärkta övervakningsnätverk på nationell nivå och anpassning till indikatorerna på EU-nivå för att säkerställa lika villkor mellan medlemsstaterna[24] skulle kunna bidra till ett flexibelt, riskbaserat tillvägagångssätt som anpassas till lokala förhållanden. Detta är dock endast motiverat om det finns robusta övervakningssystem på plats.

För att tillmötesgå en återkommande begäran i utvärderingen kan kommissionen utarbeta regler om kriterier och en grundläggande frekvens för djurhälsobesök samt vägledning om biosäkerhet, eftersom medlemsstaterna i sina synpunkter uttryckligen föredrog vägledning framför lagstiftning.

4.8. Optimera användningen av vaccinering i hela EU

Som anges i punkt 3.1 erkände och välkomnade utvärderingen det paradigmskifte som djurhälsolagen innebär, med en bredare och mer flexibel användning av vaccinering mot djursjukdomar. På senare tid har det varit nödvändigt att avliva ett rekordstort antal djur på grund av sjukdomsspridning, vilket motiverar en bredare användning av vaccinering även som en förebyggande åtgärd där så är möjligt.

Som svar på detta kommer kommissionen att kontrollera om de gällande vaccinationsreglerna och de principer som ingår i dessa är ändamålsenliga och om tillvägagångssättet för olika sjukdomar i kategori A tillgodoser behoven, med beaktande av de potentiella konsekvenserna av sådana förändringar för ekonomin, samhället och handeln. Detta arbete bör utföras inom ett bredare internationellt och multilateralt sammanhang, så att hänsyn tas inte bara till EU:s regler utan även till internationella standarder och handelskrav. Kommissionen kommer därför att fortsätta att samarbeta med Världsorganisationen för djurhälsa (WOAH), handelspartner och andra internationella berörda parter för att främja vetenskapligt grundade strategier för

---

23 Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, punkt 3.4, s. 26.

24 Extern studie, punkt 5.6.

vaccinering, bidra till utvecklingen av internationella standarder och minska omotiverade handelsrelaterade hinder i samband med användningen av vacciner. Kommissionen kommer också regelbundet att diskutera med medlemsstaterna och industrin hur man kan säkerställa bättre tillgång till vacciner mot sådana djursjukdomar. Kommissionen kommer också att begära vetenskapliga råd som underlag för beslutsprocessen avseende hur vaccinering bäst kan utnyttjas i olika scenarier och för olika ändamål, det vill säga i form av nödvaccinering för att stödja åtgärder för sjukdomsbekämpning eller i form av förebyggande vaccinering mot sjukdomar.

4.9. Minska administrativa bördor, kostnader, rapporteringskrav och komplexiteten i vissa åtgärder

I utvärderingsstudien bedömdes de införda riskbaserade åtgärderna vara mer kostnadseffektiva. Vissa specifika fördelar är redan synliga, till exempel förbättringar i fråga om tidig upptäckt av aviär influensa i vissa regioner[25]. Dessa fördelar har dock ännu inte blivit allmänt utbredda. Utbildning och införandet av nya skyldigheter, såsom djurhälsobesök, medförde också ökade kostnader.

Dessutom ansågs i vissa fall, exempelvis när det gäller afrikansk svinpest, de särskilda bestämmelserna vara mer komplexa. Dessa bestämmelser kompletterar djurhälsolagens allmänna bestämmelser med ytterligare zonindelningselement och restriktioner för förflyttning och ansågs återinföra ett sjukdomsspecifikt tillvägagångssätt, öka dokumentationskraven och skapa förvirring bland aktörer och handelspartner. Medlemsstaterna och aktörerna rapporterade också om en ökad arbetsbörda i samband med tidig upptäckt och övervakning av djursjukdomar.

Å andra sidan skedde en viss förenkling i praktiken. Kommissionen har gjort förtydliganden för att särskilja lågriskförflyttningar (t.ex. av vissa sällskapsdjur och fåglar i fångenskap) och vissa medlemsstater har infört nationella åtgärder såsom att befria djurhållare som håller djur som hobby från avgifter för intyg. Förenklingar har visat sig vara möjliga inom den befintliga rättsliga ramen. Emellertid pekade utvärderingsstudien också på skillnader i nationella skyldigheter och kompletterande EU-regler, vilket många uppfattar som problematiskt.

Kommissionen kommer därför att fortsätta att utnyttja möjligheterna till förenkling genom att ändra de befintliga delegerade akterna och genomförandeakterna, med utgångspunkt i en evidens- och riskbaserad strategi. Kommissionen kan också överväga att **begränsa eller tydligare avgränsa medlemsstaternas undantag** genom att ändra delegerade akter och genomförandeakter samt säkerställa mer harmoniserade regler.

4.10. Åtgärda finansieringsproblem

Utvärderingsstudien lyfter fram flera fall där det saknas lämpliga finansiella mekanismer, särskilt för att kompensera jordbrukare för förluster på grund av sjukdomsutbrott och därmed sammanhängande kostnader. Även om detta i studien betraktades som en oavsiktlig effekt, konstaterades att klargörandet av ansvarsfördelningen flyttat de ekonomiska skyldigheterna över på jordbrukarna.

[25] Arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, punkt 4.1.1, s. 39–41.

Erfarenheterna av EU:s medfinansiering har visat att oförutsägbarheten när det gäller storskaliga utbrott av vissa djursjukdomar, med allvarliga kriser som följd, gör det nödvändigt att säkerställa tillgång till en krisreservfond som lämpar sig för finansiering av nödåtgärder vid djursjukdomar

Kommissionen noterade dessa farhågor, som också kommer att tas upp genom EU:s strategi för djurhållning och den nya fleråriga budgetramen.

4.11 Stärka den externa samstämmigheten och kopplingarna till annan lagstiftning

Utvärderingen bekräftar att djurhälsolagen till stor del är förenlig med andra EU-politiska ramar, däribland One health-modellen. Dess mål stärker målen för den inre marknaden, folkhälsan, livsmedelssäkerheten och miljöskyddet. Det finns dock fortfarande vissa inkonsekvenser.

4.11.1. One health-modellen

Det kan konstateras att djurhälsolagen i betydande utsträckning är anpassad till One health-modellen. Djurhälsolagen återspeglar ett tydligt politiskt åtagande och förblir relevant för sina övergripande mål. Omfattningen av dess praktiska anpassning och operativa effektivitet uppfattas dock olika av olika berörda parter. Det finns både tydliga styrkor och ihållande utmaningar i genomförandet och integreringen[26]. Det finns fortfarande brister i den effektiva tillämpningen, särskilt när det gäller integreringen av miljöhälsa och sektorsövergripande samarbete samt en starkare samordning mellan systemen för djur-, folk- och miljöhälsa, framför allt när det gäller zoonotiska risker och risker kopplade till vilda djur.

Kommissionen kommer att ytterligare stödja medlemsstaternas insatser för att öka samstämmigheten och stärka den sektorsövergripande integrationen i länderna, med tonvikt på utbyte av bästa praxis.

I den nya genomförandeförordningen om beredskapsplaner (se även ovan), som planeras att antas 2026, kommer kommissionen att kräva att medlemsstaterna klargör förfarandena för samarbete mellan veterinärmyndigheterna och motsvarande folkhälsomyndigheter samt, när så är relevant, miljömyndigheter och andra myndigheter.

4.11.2. Djurhälsolagen och kopplingen till bestämmelser om transmissibel spongiform encefalopati (TSE) och zoonoser

Även om djurhälsolagen har infört en välstrukturerad, riskbaserad strategi för bekämpning av djursjukdomar finns det fortfarande vissa brister i dess samstämmighet med den befintliga förordningen om transmissibel spongiform encefalopati[27] . Synpunkter från berörda parter, särskilt från behöriga myndigheter, har belyst att upprätthållandet av separata rättsliga ramar för TSE och andra zoonotiska sjukdomar har lett till en fragmentering av regelverket och svårigheter att genomföra bestämmelserna. Det faktum att TSE inte ingår i

[26] Extern studie, punkt 4.3.7, s. 143.

[27] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati, http://data.europa.eu/eli/reg/2001/999/oj.

sjukdomskategoriseringen inom djurhälsolagen leder till förvirring bland aktörer och myndigheter, försvårar prioriteringen av sjukdomar, påverkar medfinansieringsbesluten och försämrar kommunikationen om hälsorisker[28]. Enligt studien skulle åtgärder för att avhjälpa dessa inkonsekvenser bidra både till en större samstämmighet i lagstiftningen och till en effektivare fördelning av sjukdomsrelaterade EU-medel.

Kommissionen behandlar redan vissa aspekter av bestämmelserna om TSE i det pågående förenklingspaketet för livsmedels- och fodersäkerhet[29], som antogs i december 2025. Dessutom kommer kommissionen att inleda en omfattande översyn av bestämmelserna om TSE och överväga att låta dem omfattas av djurhälsolagen.

Kommissionen kommer också att **se över, förenkla och uppdatera det befintliga direktivet om zoonoser** och samt överväga hur andra zoonotiska smittämnen ska införlivas i djurhälsolagen.

4.11.3. Förtydligande av kopplingarna till djurskyddet

Även om utvärderingsstudien inte identifierade några direkta rättsliga motsägelser eller konflikter med djurskyddsreglerna, finns det en uppfattning om bristande överensstämmelse, särskilt när det gäller djurtransport och utslaktning under utbrott och framför allt inom vissa jordbrukssystem. Dessa farhågor avser normalt i högre grad det konkreta och i många fall lokala genomförandet av vissa tillfälliga åtgärder för sjukdomsbekämpning och av mer övergripande jordbruksmetoder, snarare än de rättsliga bestämmelserna i sig.

Kommissionen kan behandla dessa frågor vidare med utgångspunkt i vetenskapliga yttranden från Efsa och inom ramen för EU:s strategi för djurhållning. Kommissionen kan också överväga att organisera särskild BTSF-utbildning för specifika frågor som rör gränssnittet mellan djurhälsa och djurskydd i olika utbrottsscenarier, särskilt i nödsituationer som påverkar transporter, hållningsförhållanden eller utslaktning av djur vid sjukdomsutbrott.

5. SLUTSATSER

Sammanfattningsvis visar utvärderingen att djurhälsolagen utgör en stark grund för en harmoniserad djurhälsopolitik i EU. Övergången till förebyggande åtgärder, riskbaserat beslutsfattande och samordning med bredare EU-mål innebär en betydande förbättring jämfört med det tidigare systemet. Dock kvarstår utmaningar till följd av ojämnt genomförande, den upplevda komplexiteten i de rättsliga instrumenten och den begränsade förståelsen hos berörda parter.

Kommissionen har identifierat områden och åtgärder som skulle kunna ta itu med dessa problem, till exempel genom förenkling, kapacitetsuppbyggnad, förstärkt samarbete mellan aktörerna och mellan medlemsstaterna och Europeiska kommissionen i syfte att införa en mer förebyggande strategi. Dessa åtgärder skulle bidra till att djurhälsolagen kan uppnå sin fulla potential när det gäller att skydda djur- och folkhälsan, främja motståndskraft och stärka konkurrenskraften inom EU:s jordbruksbaserade livsmedelsindustri. Prioriteringen i detta skede är inte en grundläggande reform, utan konsolidering, förtydligande och ett konsekvent

[28] Extern studie, punkt. 4.4.2, s. 151.

[29] Förenkling av lagstiftningen – Livsmedelssäkerhet – Europeiska kommissionen.

genomförande i hela unionen. Den fortsatta övervakningen och insamlingen av underlag kommer att ligga till grund för eventuella framtida lagstiftningsändringar.